

сутствует единое мнение относительно составляющих интеллектуального маркетингового капитала, не определены показатели чувствительности стоимости предприятия к факторам, относящимся к интеллектуальному маркетинговому капиталу.

Целью данной статьи является анализ современных научных подходов к формированию маркетинговых активов предприятия, а также определение факторов формирования маркетинговых источников стоимости предприятия и показателей их оценки.

Основываясь на анализе научных исследований по вопросам интеллектуального капитала и его составляющих – интеллектуального маркетингового капитала, в статье представлено собственное определение понятия интеллектуального капитала и его составной части – интеллектуального маркетингового капитала. Обоснован состав интеллектуального маркетингового капитала предприятия, в который входят такие факторы, как лояльность клиентов, маркетинговая стратегия, репутация, маркетинговая информационная система, бренд. Предложена структура указанных факторов, которая включает два уровня. На основе анализа факторов интеллектуального маркетингового капитала определены показатели, которые измеряют чувствительность стоимости предприятия к каждому из выделенных факторов.

Полученные в статье результаты имеют как теоретическое, так и практическое значение. Теоретическое значение состоит в дальнейшем развитии положений, связанных с определением факторов влияния на уровень капитализации предприятия. Практическое применение приведенных в статье положений по определению интеллектуального маркетингового капитала и показателей его оценки даст возможность руководителям принимать управленческие решения по повышению капитализации предприятий.

Ключевые слова: интеллектуальный маркетинговый капитал, стоимость предприятия, лояльность клиентов, маркетинговая стратегия, репутация, маркетинговая информационная система, бренд.

УДК 005.35:658.014.1

DOI:10.30977/ЕТК.2225-2304.2019.33.0.70

СУТНІСТЬ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ СVP-АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

ДОГАДАЙЛО Я. В., кандидат економічних наук, доцент, кафедра управління та адміністрування.

E-mail: svetlicwork@gmail.com, ORCID 0000-0003-1553-0250

ЛАБУНСЬКА А. О., студент-магістрант групи Е_м-18-11 факультету управління та бізнесу.

E-mail: alenalab1997@gmail.com

Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
вул. Я. Мудрого, 25, м. Харків, Україна, 61002.

Анотація. У роботі на підставі аналізу наявних підходів щодо визначення сутності, призначення, мети та завдань СVP-аналізу було визначено мету, призначення та основні завдання операційного аналізу в сучасних умовах. Як аналітичний матеріал було використано 22 літературних джерела за останні 12 років, обрані на підставі розробленого

алгоритму дослідження. Після вивчення підходів щодо визначення суттєвої ознаки сутності поняття «CVP-аналіз» було виявлено, що певна єдність думок з'явилася лише протягом останніх 10 років. На підставі використання контент-аналізу було вдосконалено сутність поняття «CVP-аналіз» шляхом комплексного врахування його призначення, мети, завдань та особливостей функціонування підприємств в умовах соціально орієнтованої ринкової економіки. Під ним пропонується розуміти інструмент управлінського обліку, який допомагає приймати управлінські рішення шляхом вивчення залежності змін витрат, обсягу виробництва та реалізації продукції, з метою попередження збитковості підприємств в умовах підвищення конкуренції та посилення соціальної відповідальності бізнесу. Виходячи із сутності, була обґрунтована доцільність використання операційного аналізу як одного з інструментів антикризового управління підприємством у сучасних умовах. У подальшому планується обґрунтувати перелік показників CVP-аналізу, який би врахував особливості сучасної соціально орієнтованої ринкової економіки. Для отримання описаних результатів були використані такі методи дослідження: логіко-теоретичне узагальнення, абстрагування, порівняння, аналогія, моделювання, формалізація, аналіз, синтез, дедукція, індукція, системний підхід, морфологічний аналіз, контент-аналіз, ранжування та групування. Запропоновані результати досліджень можуть бути використані фінансовими директорами, їх заступниками та працівниками, які зацікавлені в ефективному управлінні підприємством у сучасних умовах.

Ключові слова: прибуток, витрати, обсяг діяльності, взаємозв'язок, антикризове управління, соціальна відповідальність, підприємство.

Постановка проблеми. Мінливість зовнішнього середовища підприємств, його стрімкий розвиток для багатьох підприємств сприяють формуванню передумов кризи. Виникає потреба в дослідженнях та нових розробках у галузі антикризового управління підприємством – як набору заходів щодо оптимізації його діяльності та підвищення її результатів. Саме аналіз взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток» або CVP-аналіз («Cost – Volume – Profit Analysis», операційний аналіз, аналіз беззбитковості, маржинальний аналіз, аналіз «витрати – вихід продукції – прибуток») діяльності підприємства дозволяє вирішити великий перелік завдань у сфері управління підприємством. Незважаючи на значну кількість наукових праць, теоретичні, методичні та прикладні аспекти реалізації операційного аналізу залишаються дискусійними й потребують більш ґрунтовного вивчення. Так, недостатньо опрацьованими є питання сутності, мети, завдань CVP-аналізу; переліку показників операційного аналізу та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як свідчать дослідження закордонних та вітчизняних вчених, застосування CVP-аналізу для управління формуванням доходів підприємства в умовах нестабільного ринкового середовища є запорукою його вижи-

вання та успіху. Для ефективного здійснення операційного аналізу доцільно визначити його сутність. Операційний аналіз (аналіз «витрати – вихід продукції – прибуток», аналіз взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток», CVР-аналіз), визначають як:

– аналіз витрат у взаємозв'язку обсягу виробництва, собівартості та прибутку [1];

– метод систематичного відстеження та вивчення залежності між змінами обсягу виробництва (тобто виходу продукції) та загальними надходженнями від реалізації продукції, затратами та чистим прибутком [2];

– базовий інструмент управлінського обліку, що сфокусований на вивченні змінних та постійних витрат, цін реалізації, кількості й асортименту продукції на прибуток, що підлягає бюджетуванню [3];

– механізм цілеспрямованого факторного аналізу, що дозволяє виявити роль окремих факторів у формуванні прибутку від реалізації продукції, та забезпечити ефективне управління цими процесами [4];

– складову частину управлінського обліку, який вивчає залежність фінансового результату від обсягів виробництва, реалізації та затрат виробництва [5];

– елемент управління витратами компанії, який дозволяє оцінити, як впливають на прибуток ціни на продукцію, обсяг продаж, змінні витрати на одиницю продукції, загальна величина постійних витрат, асортиментна структура продукції, що реалізується [6];

– аналітичний підхід до вивчення взаємозв'язку між затратами та прибутком за умови різноманітних рівнів обсягу виробництва [7];

– **та по-іншому.**

Проведений аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що єдності думок щодо сутності операційного аналізу в сучасних умовах не існує, окрім того мета CVР- аналізу, його завдання або не розглянуті, а якщо визначені, то по-різному. Певна єдність спостерігається в тому, що даний аналіз розглядає взаємозв'язок між собою прибутку, витрат та обсягу діяльності. Також необхідно відмітити велику кількість робіт, присвячених цій проблемі, що свідчить про необхідність здійснення підприємством операційного аналізу в сучасних умовах.

Невирішені аспекти загальної проблеми. Недостатньо опрацьованими є питання щодо сутності, мети, завдань CVP-аналізу, а також відсутня єдність думок та певна систематизація останніх, що унеможлиблює процес ефективного його застосування в діяльності підприємств.

Формулювання мети статті. Метою роботи є уточнення сутності, призначення, мети та основних завдань CVP-аналізу в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Об'єктивність результатів дослідження залежить від числа поглядів, що вивчаються, тому доцільно визначити мінімальну кількість підходів, необхідну для аналізу сутності операційного аналізу, що забезпечить достатню вірогідність дослідження. Окрім того, під час дослідження необхідно враховувати рівень розроблення того чи іншого підходу шляхом розгляду не всіх літературних джерел, а лише тих, чиї автори мають достатню кількість публікацій з даної теми і вона була предметом їх наукових досліджень. Також під час вивчення необхідно враховувати чинник часу, що дозволить охарактеризувати еволюцію поглядів. Для подальшого розгляду автори вважають за потрібне розглядати літературні джерела, що присвячені операційному аналізу, саме за цими принципами. Для визначення мінімально допустимого числа підходів були використані криві, що характеризують залежність між кількістю експертів у групі та середньо груповою помилкою, згідно з якими мінімальна кількість експертів, що забезпечує вимоги максимальної точності оцінки, становить 12 осіб [8]. Відповідно до моделі В. Мішина [9] мінімальна кількість експертів за умови можливої помилки результатів дослідження 10 % становить 18 осіб. Таким чином, згідно з моделям щодо вибору кількості підходів [8, 9] для проведення дослідження доцільно розглянути не менше ніж 18 підходів для визначення сутності CVP-аналізу. За описаною технологією було обрано та проаналізовано 22 підходи до розгляду сутності, призначення, мети та завдань CVP-аналізу.

Унаслідок проведених досліджень автори вважають, що CVP-аналіз є визначенням, що відбудеться з фінансовими результатами за умови певної зміни обсягу діяльності підприємства, на підставі встановлення характеру взаємозв'язку між прибутком, обсягом діяльності та витратами підприємства. Ця мета визначає призначення

CVP-аналізу, що полягає у знаходженні беззбитковості виробництва, потенційного прибутку, установленні та моделюванні цін продажу, вигідного співвідношення між змінними та постійними витратами, виробленні продуктового портфеля та збільшенні кількості лояльних споживачів. Усе це дозволяє підприємству в умовах реального ринкового господарювання збільшувати потенціал формування прибутку. Завдяки використаному методу ранжування можна зробити висновок, що за кількістю збігу думок учених (50 % та більше) доцільно виділити такі завдання CVP-аналізу: визначення обсягу виробництва або реалізації, що забезпечить одержання цільового прибутку; визначення мінімального рівня цін, який можна встановити на продукцію підприємства за умови заданого обсягу реалізації, що дозволить уникнути збитків; оцінка впливу на прибуток зміни ціни реалізації, змінних та постійних витрат, обсягу виробництва.

Для того, щоб визначити, чи змінювалися підходи до визначення сутності операційного аналізу від часу, було здійснено дослідження мінливості поглядів 22 фахівців протягом останніх 20 років. Після дослідження підходів щодо визначення суттєвої ознаки сутності поняття «CVP-аналіз» (табл. 1) можна побачити, що певна єдність думок з'явилася лише протягом останніх 10 років – більшість дослідників розглядають маржинальний аналіз як метод або як інструмент. Саме ці підходи (табл. 2) були використані для подальшого визначення сутності досліджуваного поняття в сучасних умовах господарювання підприємства.

Для цього було використано контент-аналіз – якісно-кількісний метод вивчення документів, який характеризується об'єктивністю висновків і чіткістю процедури та полягає у квантифікаційній обробці тексту з подальшою інтерпретацією результатів [10]. Під час проведення контент-аналізу отримується числовий вираз значення ключових слів у понятті. Перший етап є розглядом тлумачень поняття в різних роботах. Напрацювання щодо сутності поняття «CVP-аналіз» надано в табл. 2.

Таблиця 1

Результати морфологічного аналізу сутності поняття «СVP-аналіз» діяльності підприємства

Прізвище автора	Рік	Суттєва ознака						Підхід
		Аналіз	Метод	Інструмент	Механізм	Складова частина обліку	Елемент управління	
Ю. Берьозкін [11]	1999			+				
А. Желамська [12]	2000	+						
Т. Вакуленко, Л. Фоміна [5]	2001					+		
Н. Котельникова [13]	2002		+					
І. Садовська, Т. Бажидарнік, К. Нагірська [14]	2003	+						
Л. Янданов [15]	2003	+						
М. Вахрушина [16]	2004	+						
Ж. Іванова [17]	2005		+					
В. Савчук [18]	2005							+
А. Іонова, Н. Селезньова [1]	2006	+						
А. Кокін, В. Ясенєв, Н. Яшина [19]	2006		+					
О. Лихачова, С. Шуров [7]	2007							+
І. Бланк [4]	2007					+		
І. Сахїрова [20]	2007							+
В. Бочаров [21]	2009		+					
С. Голов [22]	2009		+					
А. Браун [6]	2010							+
Б. Грінів [23]	2011			+				
А. Аткинсон, Р. Каплан, Е. Матцумура, С. Янг [24]	2012			+				
С. Кондрагова, М. Умрихіна [25]	2014			+				
А. Бобришев [3]	2017			+				
К. Друрі [2]	2018		+					
Кількість		5	6	5	1	1	2	2
Питома вага, %		23	27	23	5	5	9	9

Таблиця 2

**Морфологічний аналіз сутності поняття «CVP-аналіз»
діяльності підприємства за останні 10 років**

Автор	Рік видання	Назва	Сутність визначення	Суттєва ознака
1	2	3	4	5
В. Бочаров [21]	2009	Операційний аналіз	Метод, який дозволяє виявити залежність фінансового результату виробничо-комерційної діяльності від зміни витрат, обсягу виробництва та збуту продукції.	Метод
С. Голов [22]	2009	Аналіз взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток» (CVP-аналіз (cost-volume-profit))	Метод системного дослідження взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку підприємства з метою визначення: обсягу продаж, який забезпечує покриття всіх витрат та одержання очікуваного прибутку; величини прибутку за умови визначеного обсягу продаж; впливу зміни величини витрат, обсягу та ціни реалізації на прибуток підприємства; оптимальної структури витрат.	Метод
Б. Гринів [23]	2011	Операційний аналіз	Важливий інструмент обґрунтування управлінських рішень з метою попередження збитковості підприємств.	Інструмент
А. Аткинсон, Р. Каплан, Е. Матцумура, С. Янг [24]	2012	CVP-аналіз	Один з найцінніших та найбільш використовуваних інструментів управлінського обліку, який здійснює дослідження – як витрати та доходи варіюються зі змінами в обсязі діяльності.	Інструмент
С. Кондратов, М. Умрихіна [25]	2014	Операційний аналіз	Ланцюг, що пов'язує різні функції управління, – це інструмент управління, який дозволяє приймати ефективні управлінські рішення (тобто послідовно та в строк воно досягає поставленої мети) в умовах підвищення конкуренції та посилення соціальної відповідальності бізнесу.	Інструмент
А. Бобришев [3]	2017	Аналіз взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток» (CVP-аналіз, операційний аналіз)	Базовий інструмент управлінського обліку, що сфокусований на вивченні змінних та постійних витрат, цін реалізації, кількості й асортименту продукції на прибуток, що підлягає бюджетуванню.	Інструмент

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5
К. Друрі [2]	2018	Аналіз «витрати – вихід продукції – прибуток»	Метод систематичного відстеження та вивчення залежності між змінами обсягу виробництва (тобто виходу продукції) та загальними надходженнями від реалізації продукції, затратами та чистим прибутком.	Метод

На другому етапі було виділено значимі слова або словосполучення у визначеннях (табл. 3).

Таблиця 3

Вагомість значимих ознак у понятті «CVP-аналіз»

№ з/п	Визначення	Навантаження на кожне словосполучення
1	метод	0,25
	залежність	0,25
	зміни	0,25
	витрат, обсягу виробництва та збуту продукції	0,25
2	метод дослідження	0,33
	взаємозв'язку	0,33
	витрат, обсягу діяльності прибутку підприємства	0,33
3	інструмент	0,33
	управлінських рішень	0,33
	з метою попередження збитковості підприємств	0,33
4	інструментів управлінського обліку	0,33
	витрати та доходи	0,33
	варіюються зі змінами в обсязі діяльності	0,33
5	інструмент управління	0,33
	ефективні управлінські рішення	0,33
	підвищення конкуренції та посилення соціальної відповідальності бізнесу	0,33
6	інструмент управлінського обліку	0,5
	змінних та постійних витрат, цін реалізації кількості і асортименту продукції	0,5
7	метод	0,33
	залежності	0,33
	обсягу виробництва (тобто виходу продукції) та загальними надходженнями від реалізації продукції, витратами та чистим прибутком	0,33

Розрахунок підсумку оцінки подібних ключових слів та словосполучень представлено в табл. 4. Ті, що будуть мати найвищі пока-

зники, вважаються найбільш значимими. На основі значимих показників пропонується власне визначення.

Таблиця 4

**Ранжування значимих ознак (словосполучень)
сутності поняття «СVP-аналіз»**

№ з/п	Значима ознака (слово, словосполучення)	Загальне навантаження
1	витрат, обсягу виробництва та збуту продукції	$0,25+0,33+0,33+0,5+0,33 = 1,74$
2	інструмент управлінського обліку	$0,33+0,33+0,33+0,5 = 1,49$
3	метод	$0,25+0,33+0,33 = 0,91$
4	зміни	$0,25+0,33+0,33 = 0,91$
5	управлінських рішень	$0,33+0,33 = 0,66$
6	залежність	$0,33+0,25 = 0,58$
7	з метою попередження збитковості підприємств	0,33
8	підвищення конкуренції та посилення соціальної відповідальності бізнесу	0,33

Отже, виходячи з результатів контент-аналізу СVP-аналіз – це інструмент управлінського обліку, який допомагає приймати управлінські рішення шляхом вивчення залежності змін витрат, обсягу виробництва та реалізації продукції. За даними табл. 4, СVP-аналіз використовується з метою попередження збитковості підприємств в умовах підвищення конкуренції та посилення соціальної відповідальності бізнесу, тому саме його доцільно використовувати як один з інструментів антикризового управління підприємством.

Висновки. У роботі на підставі проведених досліджень було вдосконалено сутність поняття «СVP-аналіз» шляхом комплексного врахування його призначення, мети, завдань та особливостей функціонування підприємств в умовах соціально-орієнтованої ринкової економіки. У подальших дослідженнях планується обґрунтувати перелік показників СVP-аналізу, використання якого дозволить виконати не тільки всі його основні завдання, але й нові, що виникають в умовах соціально орієнтованої економіки.

Література

1. Ионова А. Ф., Селезнева Н. Н. Финансовый анализ: учебник. Москва: Проспект, 2006. 624 с.

2. Drury C. Management and Cost Accounting [eBook version]: 10th Edition. New Jersey: CENGAGE, 2018. 866 p. URL: <https://www.cengage.co.uk/books/9781473748873/> (дата звернення: 24.03.2019).
3. Бобрышев А. Н. Теория и методология управленческого учета в условиях кризисных процессов экономики: дис. на соиск. уч. степени д-ра эк. наук: 08.00.12. Ставрополь, 2017. 496 с.
4. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: учеб. курс. Киев: Ника-Центр, Эльга, 2001. 528 с.
5. Вакуленко Т. Г., Фомина Л. Ф. Анализ бухгалтерской (финансовой) отчетности для принятия управленческих решений. Санкт-Петербург: Дом Герда, 2001. 288 с.
6. Браун А. Операционный анализ как подход к ценообразованию. *Корпоративный менеджмент*. 2010. URL: http://afdanalyse.ru/news/operacionnyj_analiz_kak_podkhod_k_cenoobrazovaniju/2010-04-30-62 (дата звернення: 20.03.2019).
7. Лихачева О. Н., Щуров С. А. Долгосрочная и краткосрочная финансовая политика предприятия: учеб. пособие. Москва: Вузовский учебник, 2007. 288 с.
8. Бешелев С. Д., Гурвич Ф. Г. Экспертные оценки. Москва: Наука, 1973. 159 с.
9. Мишин В. М. Управление качеством: учеб. для студ. вузов. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. 463 с.
10. Костенко В., Иванов В. Досвід контент-аналізу: моделі та практики: монографія. Київ: Центр вільної преси, 2003. 200 с.
11. Березкин Ю. М. Финансовый менеджмент: учеб. пособ. Иркутск: ИГЭА, 1999. 102 с.
12. Желамская А. Г. Управление затратами на основе методов операционного анализа: дис. на соиск. уч. степени канд. эк. наук: 08.00.05. Санкт-Петербург, 2000. 196 с.
13. Котельникова Н. В. Финансовый менеджмент. Владивосток: ДВГАЭУ, 2002. 92 с.
14. Садовська І. Б., Бажидарнік Т. В., Нагірська К. Є. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 688 с.
15. Янданов Л. Ю. Бюджетирование как система повышения эффективности финансово-хозяйственной деятельности сельскохозяйственных предприятий: дис. на соиск. уч. степени канд. эк. наук: 08.00.12. Санкт-Петербург-Пушкин, 2003. 252 с.
16. Вахрушина М. А. Управленческий анализ: учеб. пособ. Изд. 7-е, пер. и доп. Москва: ОМЕГА – Л, 2011. 400 с.
17. Иванова Ж. А. Операционный анализ: учеб. пособ. Улан-Удэ: РИО ВСГТУ, 2005. 77 с.
18. Савчук В. П. Управление прибылью и бюджетирование. Москва: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2005. 432 с.

19. Кокин А. С., Ясенев В. Н., Яшина Н. И. Методология и практика финансового менеджмента: учебно-методическое пособие. Нижний Новгород: Нижегородский государственный университет им. Н. И. Лобачевского, 2006. Ч. 2. 146 с.

20. Сахирова И. П. Операционный анализ в принятии управленческих решений. Москва: Бератор – Паблишинг, 2007. 176 с.

21. Бочаров В. В. Финансовый анализ. Краткий курс. Изд. 2-е. Санкт-Петербург: Питер, 2009. 240 с.

22. Голов С. Ф. Управленческий учет. Харьков: Фактор, 2009. 784 с.

23. Гринів Б. В. Економічний аналіз торговельної діяльності: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2011. 392 с.

24. Management Accounting: Information for Decision-Making and Strategy Execution: 6th Edition / A. A. Atkinson, E. M. Kaplan, E. M. Matsumura, S. V. Young. New Jersey: Pearson Prentice Hall, 2012. 551 p.

25. Кондратова С. В., Умрихина М. В. Операционный анализ как инструмент эффективного управления компанией в новой экономике. *Экономический анализ: теория и практика*. 2014. № 34 (385). С. 28–35. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/operatsionnyy-analiz-kak-instrument-effektivno-goupravleniya-kompaniey-v-novoy-ekonomike>

References

1. Ionova, A. F., Selezneva, N. N. (2006). Finansovyy analiz [Financial analysis]. Moscow: Prospekt. [in Russian].

2. Drury, C. (2018). Management and Cost Accounting. New Jersey: CENGAGE. Retrieved from <https://www.cengage.co.uk/books/9781473748873/>

3. Bobryshev, A. N. (2017). Teoriya i metodologiya upravlencheskogo ucheta v usloviyakh krizisnykh protsessov ekonomiki [Theory and methodology of management accounting under the conditions of crisis processes in economy]. *Doctor's thesis*. Stavropol. [in Russian].

4. Blank, I. A. (2001). Finansovyy menedzhment [Financial management]. Kyiv: Nika- Tsentr, El'ga. [in Russian].

5. Vakulenko, T. G., Fomina, L. F. (2001). Analiz bukhgalterskoy (finansovoy) otchetnosti dlya prinyatiya upravlencheskikh resheniy. [Analysis of financial statements for management decision-making]. Sankt-Peterburg: Dom Gerda. [in Russian].

6. Braun, A. (2010). Operatsionnyy analiz kak podkhod k tsenoobrazovaniyu [Operational analysis as an approach to pricing]. *Korporativnii menedjment - Corporate management*. Retrived from http://afdanalyse.ru/news/operacionnyj_analiz_kak_podkhod_k_cenoobrazovaniju/ 2010-04-30-62 [in Russian].

7. Likhacheva, O. N., Shchurov, S. A. (2007). Dolgosrochnaya i kratkosrochnaya finansovaya politika predpriyatiya [Long-term and short-term fi-

nancial policy of the company]. Moscow: Vuzovskiy uchebnik. [in Russian].

8. Beshelev, S. D., Gurvich, F. G (1973). Ekspertnye otsenki [Expert assessments]. Moscow: Nauka. [in Russian].

9. Mishin, V. M. (2005). Upravlenie kachestvom [Quality management]. Moskva: YuNITI_DANA. [in Russian].

10. Kostenko, V., Ivanov, V. (2003). Dosvid kontent-analizu: modeli ta praktyky [The experience of content analysis: models and practices]. Kyiv: Tsentri vilnoi presy. [in Ukrainian].

11. Berezkin, Yu. M. (1999). Finansovyy menedzhment [Financial management]. Irkutsk: IGEA. [in Russian].

12. Zhelamskaya, A. G.(2000). Upravlenie zatratami na osnove metodov operatsionnogo analiza [Cost management on the basis of operational methods of analysis]. *Candidate's thesis*. Sankt-Peterburg. [in Russian].

13. Kotel'nikova, N. V. (2002). Finansovyy menedzhment [Financial management]. Vladivostok: DVGAEU. [in Russian].

14. Sadovska, I. B., Bazhydarnik, T. V., Nahirska, K. Ie. (2003). Bukhhalterskyi oblik [Accounting]. Kyiv: Tsentra uchbovoi literatury. [in Ukrainian].

15. Yandanov, L. Yu. (2003). Byudzhetrovanie kak sistema povysheniya effektivnosti finansovo-khozyaystvennoy deyatel'nosti sel'skokhozyaystvennykh predpriyatiy' [Budgeting as a system to improve the effectiveness of financial and economic activity of agricultural enterprises]. *Candidate's thesis*. Sankt-Peterburg-Pushkin. [in Russian].

16. Vakhrushina, M. A. (2011). Upravlencheskiy analiz [Managerial analysis]. Moscow: OMEGA. [in Russian].

17. Ivanova, Zh. A. (2005). Operatsionnyy analiz [Operational analysis]. Ulan-Ude: RIO VSGTU. [in Russian].

18. Savchuk, V. P. (2005). Upravlenie pribyl'yu i byudzhetrovanie [Profit management and budgeting]. Moscow: BINOM. Laboratoriya znaniy. [in Russian].

19. Kokin, A. S., Yasenev, V. N., Yashina, N. I. (2006). Metodologiya i praktika finansovogo menedzhmenta [Methodology and practice of financial management]. N. Novgorod: Nizhegorodskiy gosudarstvennyy universitet im. N. I. Lobachevskogo. [in Russian].

20. Sakhirova, I. P. (2007). Operatsionnyy analiz v prinyatii upravlencheskikh resheniy. [Operational analysis in management decisions]. Moscow: Berator – Publishing. [in Russian].

21. Bocharov, V. V. (2009). Finansovyy analiz. [Financial analysis]. Sankt-Peterburg: Piter. [in Russian].

22. Golov, S. F. (2009). Upravlencheskiy uchet [Managerial accounting]. Kharkiv: Faktor. [in Russian].

23. Hryniv, B. V. (2011). Ekonomichniy analiz torhovelnoi diialnosti [Economic analysis of trade activities]. Kyiv:Tsentri uchbovoi literatury. [in Ukrainian].

24. Atkinson, A. A., Kaplan, E. M., Matsumura, E. M., Young, S. V. (2012). Management Accounting: Information for Decision-Making and Strategy

Execution. New Jersey: Pearson Prentice Hall.

25. Kondratova, S. V., Umrikhina, M. V. (2014). Operatsionnyy analiz kak instrument effektivnogo upravleniya kompaniy v novoy ekonomike. [The operational analysis as the instrument of effective management of the company in new economy]. *Ekonomicheskii analiz: teoriya i praktika. – Economic analysis: theory and practice*, 34, 28–35. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/v/operatsionnyy-analiz-kak-instrument-effektivno-goupravleniya-kompaniy-v-novoy-ekonomike> [in Russian].

THE ESSENCE AND PURPOSE OF CVP-ANALYSIS IN MODERN CONDITIONS

DOGADAYLO Ya., Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professore, Department of Management and Administration.

E-mail: svetlicwork@gmail.com, ORCID 0000-0003-1553-0250

LABOONSKAYA A., Graduate student of Em-18-11 of the Faculty of Business and Management.

E-mail: alenalab1997@gmail.com

Kharkiv National Automobile and Highway University, Ya. Mudrogo str., 25, Kharkiv, Ukraine, 61002.

Abstract. *In the work, according to the results of existing approaches analysis to the definition of the essence, purpose, aim and tasks of the CVP analysis, the purpose, aim and main tasks of operational analysis in modern conditions were determined. Twenty-two literary sources for the last twelve years, selected on the basis of the developed research algorithm, were used as an analytical material. After analyzing the approaches to the determination of the essential feature of the term «CVP-analysis» essence, it was revealed that a certain unity of opinions appeared only during the last ten years. Based on the usage of the content analysis, the essence of the term «CVP analysis» was improved by a comprehensive account of its purpose, goals, objectives and features of enterprises in a socially oriented market economy. It is proposed to understand it as a management accounting tool that helps to make management decisions by studying the dependence of changes in costs, production volume and sales of products, in order to prevent enterprises from becoming unprofitable in conditions of increasing competition and enhancing the social responsibility of business. On the basis of the essence, the expediency of using operational analysis as one of the tools of a company's crisis management in modern conditions was substantiated. In the future, it is planned to substantiate the list of CVP-analysis indicators, which would take into account the features of a modern socially oriented market economy. To obtain the described results, the following research methods were used: logical-theoretical generalization, abstraction, comparison, analogy, modeling, formalization, analysis, synthesis, deduction, induction, systems approach, morphological analysis, content analysis, ranking and grouping. The proposed research results can be used by financial directors, their deputies and employees who are interested in the effective management of the enterprise in modern conditions.*

Key words: profit, costs, volume, relationship, crisis management, social responsibility, enterprise.

СУЩНОСТЬ И НАЗНАЧЕНИЕ СВР-АНАЛИЗА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

ДОГАДАЙЛО Я. В., кандидат экономических наук, доцент, кафедра управления и администрирования.

E-mail: svetlicwork@gmail.com, ORCID 0000-0003-1553-0250

ЛАБУНСЬКА А. О., студент-магистрант группы Эм-18-11 факультета управления и бизнеса.

E-mail: alenalab1997@gmail.com

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет, ул. Я. Мудрого, 25, г. Харьков, Украина, 61002.

***Аннотация.** В работе была определена цель, назначение и основные задачи операционного анализа в современных условиях. В качестве аналитического материала было использовано 22 литературных источника за последние 12 лет, избранных на основании разработанного алгоритма исследования. В результате усовершенствована сущность понятия «СВР-анализ» на основе комплексного учета его назначения, целей, задач и особенностей функционирования предприятий в условиях социально ориентированной рыночной экономики. Была обоснована целесообразность его использования как одного из инструментов антикризисного управления предприятием.*

***Ключевые слова:** прибыль, затраты, объем деятельности, взаимосвязь, антикризисное управление, социальная ответственность, предприятие.*